

MINISTERSTVO VNITRA
Poradní sbor ministra vnitra
ke správnímu řádu a správnímu trestání

Závěr č. 172

**ze zasedání poradního sboru ministra vnitra ke správnímu řádu a správnímu trestání
ze dne 14. 2. 2020**

**Rozhodná doba pro určení, zda byl přestupek, jehož projednání je vázáno na souhlas
osoby přímo postižené spácháním přestupku, spáchán mezi osobami blízkými**

Jestliže zákon stanoví, že lze řízení o přestupku spáchaném mezi osobami blízkými zahájit a v již zahájeném řízení pokračovat pouze se souhlasem osoby přímo postižené spácháním přestupku, je tento souhlas podmínkou zahájení řízení a pokračování v již zahájeném řízení, pokud poměr osob blízkých existoval v době spáchání přestupku, a to i v případě, že daný poměr následně zanikl.

Souhlas osoby přímo postižené spácháním přestupku je podmínkou zahájení řízení rovněž v případě, že poměr osob blízkých vznikl až po spáchání přestupku a trvá v době, kdy má být řízení zahájeno.

Souhlas osoby přímo postižené spácháním přestupku je dále podmínkou pokračování v řízení, které již bylo zahájeno, pokud poměr osob blízkých v době řízení trvá, a to i v případě, že daný poměr vznikl až po zahájení řízení.

Odůvodnění:

Poradní sbor se zabýval otázkou, k jakému okamžiku má být posuzováno, zda byl přestupek, jehož projednání je vázáno na souhlas osoby přímo postižené spácháním přestupku, spáchán mezi osobami blízkými. Předmětný problém se týká přestupku, o němž lze v případě uvedeného poměru mezi podezřelým (obviněným) a osobou přímo postiženou

spácháním přestupku zahájit řízení a pokračovat v něm pouze se souhlasem osoby přímo postižené spácháním přestupku.

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o odpovědnosti za přestupky“), nahradil institut řízení o přestupku zahajovaného na návrh institutem řízení zahajovaného a vedeného z moci úřední se souhlasem osoby přímo postižené spácháním přestupku. Podle § 79 odst. 1 zákona o odpovědnosti za přestupky *lze řízení o přestupku, o němž tak stanoví jiný zákon, zahájit a v již zahájeném řízení pokračovat pouze se souhlasem osoby přímo postižené spácháním přestupku.* Podle zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, ve znění zákona č. 178/2018 Sb. (dále jen „zákon o některých přestupcích“), lze řízení o přestupku proti občanskému soužití podle § 7 odst. 1 písm. b) a c) a § 7 odst. 2 písm. b) a přestupku proti majetku podle § 8 odst. 1 a 3 *spáchaném mezi osobami blízkými* zahájit a v již zahájeném řízení pokračovat pouze se souhlasem osoby přímo postižené spácháním přestupku.¹ Podle § 22 odst. 1 občanského zákoníku je osobou blízkou „*příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo partner podle jiného zákona upravujícího registrované partnerství (dále jen „partner“); jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní. Má se za to, že osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí.*“.

Vzniká otázka, zda se vztah osob blízkých mezi podezřelým a osobou přímo postiženou spácháním přestupku, předvídaný v citovaných ustanoveních zákona o některých přestupcích, posuzuje ve vztahu k době spáchání přestupku nebo k době, kdy má být řízení zahájeno, jakož i k době, kdy je již vedeno. Po spáchání přestupku totiž může předmětný vztah zaniknout (např. dojde k rozvodu manželství a bývalí manželé spolu nadále neudržují blízké vztahy) anebo může naopak vzniknout (např. uzavřením manželství před zahájením řízení či v jeho průběhu).

Ze zákonné dikce „*spáchaném mezi osobami blízkými*“ je možno dovodit, že postačuje, aby daný vztah osob blízkých existoval v době spáchání přestupku, bez ohledu na to, zda nadále trvá. Z výkladu upřednostňujícího dobu spáchání přestupku vychází rovněž

¹ Viz § 7 odst. 7 a § 8 odst. 7 zákona o některých přestupcích. Je vhodné doplnit, že zahrnutí přestupku právnické osoby podle § 7 odst. 2 písm. b) do výčtu v § 7 odst. 7 navrhuje vypustit vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Sněmovní tisk 670/0, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, VIII. volební období, čl. VI bod 5.

praxe správních orgánů, která v souladu s ním postupovala již za účinnosti zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích (ve vztahu k tehdejším tzv. návrhovým přestupkům podle § 68).

Poradní sbor se ovšem domnívá, že je třeba současně přihlížet k účelu předmětného institutu souhlasu osoby přímo postižené spácháním přestupku. Řízení o přestupku i potrestání pachatele se může negativně dotknout nejen samotného podezřelého (obviněného), ale i osoby přímo postižené spácháním přestupku, která je ve vztahu k podezřelému osobou blízkou, a to např. narušením osobních vztahů mezi nimi.² Je proto připuštěno, aby veřejný zájem na potrestání pachatele ustoupil v konkrétním případě zájmu na ochraně soukromého a rodinného života zmíněné osoby přímo postižené spácháním přestupku, a to tím, že souhlas nedá, nebo jej vezme zpět. Tomuto účelu podle názoru poradního sboru odpovídá výklad, který přihlíží rovněž ke stavu v době, kdy má být řízení zahájeno nebo kdy je již vedeno, tedy k aktuálnímu poměru mezi uvedenými osobami (bez ohledu na to, zda vztah osob blízkých existoval již v době spáchání přestupku). Při zaujetí opačného výkladu by osoba přímo postižená spácháním přestupku nemohla předejít zmíněným negativním dopadům řízení o přestupku na svou osobu (vznikl-li poměr po spáchání přestupku).

Podpůrně je možno odkázat na konstantní judikaturu Nejvyššího soudu k výkladu věcně podobného institutu v § 163 trestního řádu, a to souhlasu poškozeného s trestním stíháním: „*Poměr poškozeného a toho, vůči němuž má tento poškozený právo udělit nebo naopak odeprít souhlas s trestním stíháním, musí s výjimkou trestného činu znásilnění podle § 241 odst. 1 tr. zákona existovat v době, kdy se trestní stíhání vede, resp. má vést, nikoli v době, kdy byl čin spáchán.*“ – rozsudek ze dne 1. 6. 2005 sp. zn. 3 Tdo 567/2005.³ Je však nutno upozornit, že dikce dotčeného § 163 odst. 1 trestního řádu⁴ je poněkud odlišná od zákona o některých přestupcích. Trestní řád v dané souvislosti neodkazuje k době spáchání

² Srov. odůvodnění podobné úpravy v trestním řádu: „*Tato právní úprava vychází z přesvědčení, že před stíháním a sankcionováním trestných činů má přednost ochrana soukromého života pachatele a poškozené osoby, typicky oběti. Případné trestní stíhání a uložený trest by totiž mohlo mít zásadní negativní dopad do soukromé sféry a vztahu těchto osob.*“ – Vládní návrh zákona, kterým se mění a doplňuje trestní řád. Tisk 326, Federální shromáždění Československé socialistické republiky, V. volební období, důvodová zpráva – K bodu 61 (§ 163a); dostupné na http://www.psp.cz/eknih/1986fs/tisky/t0326_03.htm.

³ Obdobně rozsudky téhož soudu ze dne 14. 6. 2016 sp. zn. 7 Tdo 444/2016, ze dne 27. 9. 2017 sp. zn. 8 Tdo 845/2017 a ze dne 5. 12. 2018 sp. zn. 3 Tdo 1440/2018.

⁴ „*Trestní stíhání pro trestné činy [...] proti tomu, kdo je ve vztahu k poškozenému osobou, vůči níž by měl poškozený jako svědek právo odeprít výpověď (§ 100 odst. 2) [...] lze zahájit a v již zahájeném trestním stíhání pokračovat pouze se souhlasem poškozeného.*“ Pro doplnění lze dále uvést, že v případě trestného činu znásilnění ustanovení § 163 odst. 1 trestního řádu výslovně stanoví, že souhlas poškozeného je vyžadován, jde-li o čin „*proti tomu, kdo je nebo v době spáchání činu byl ve vztahu k poškozenému manželem, partnerem nebo druhem*“. Pro nyní posuzovanou otázku nemá tato skutečnost význam.

činu; rozhoduje tudíž výlučně existence vztahu v době, kdy se trestní stíhání vede, resp. má vést (nejde-li o trestný čin znásilnění).

Z hlediska řízení o přestupcích lze nicméně shrnout, že souhlas osoby přímo postižené spácháním přestupku je nutno získat v případě, že vztah osob blízkých 1) existoval v době spáchání přestupku (bez ohledu na to, zda nadále trvá) anebo 2) existuje v době, kdy má být řízení zahájeno nebo již probíhá (bez ohledu na to, zda existoval v době spáchání přestupku).

Závěrem je vhodné uvést, že pro správní orgány by mohlo být z praktického hlediska velmi obtížné až nemožné zjišťovat, zda po spáchání přestupku (popř. až po zahájení řízení) vznikl vztah osob blízkých. Na existenci tohoto poměru by tudíž podle názoru poradního sboru měla ve svém zájmu včas upozornit správní orgán sama osoba přímo postižená spácháním přestupku, popřípadě podezřelý (obviněný), nevyjde-li daná okolnost najevo jiným nepochybným způsobem.